

Till finansutskottet

Genom beslut den 19 oktober och den 4 november 1971 har finansutskottet hemställt om skatteutskottets yttrande dels över de vid höstrikisdagens början väckta motionerna 1971: 1489 av herr Bohman m. fl. (m), 1971: 1490 av herr Fälldin m. fl. (c), 1971: 1491 av herr Hcién m. fl. (fp), 1971: 1493 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. (vpk) och 1971: 1494 av herr Ringaby m. fl. (m) i vad motionerna avser yrkanden rörande beskattningen, dels över propositionen 1971: 140 (bil. 5) samt de med anledning av propositionen väckta motionerna 1971: 1530 av herr Eriksson i Arvika m. fl. (fp, c, m), 1971: 1533 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. (vpk), såvitt motionen avser det särskilda investeringsavdraget, 1971: 1537 av herr Levin (fp) och 1971: 1542 av herr Rydén m. fl. (fp, m).

Med anledning härav får skatteutskottet anföra följande.

I motionerna har framförts yrkanden om tillfälliga eller permanenta sänkningar av den direkta skatten, mervärdeskatten eller den allmänna arbetsgivaravgiften i syfte att stimulera sysselsättningen.

Utskottet har inte för avsikt att i detta yttrande göra en mer ingående bedömning av det samhällsekonomiska läget men anser sig likväl böra något beröra de samhällsekonomiska konsekvenserna av generella skattesänkningar av det slag som föreslås i motionerna.

Konjunkturinstitutet räknar i sin höstrapport med att nedgången av den privata konsumtionen under första halvåret 1971 skall följas av en kraftig konsumtionsökning genom att hushållens inkomster ökar betydligt på grund av de retroaktiva löneutbetalningarna. Återbetalningen av överskjutande skatt och sparmedel från det s. k. Strängaspelet kan väntas medföra en ytterligare förhållandevis stor köpkraftsstimulans. Mot bakgrunden härav är utskottet inte berett tillstyrka generella konjunkturstimulerande åtgärder i form av betydande skatte- eller avgiftssänkningar på sätt förordats i motionerna. Visserligen saknas i vårt land erfarenheter från tillfälliga skattesänkningar av den omfattning som motionärerna föreslår, men enligt utskottets uppfattning talar sannolika skäl för att sådana åtgärder i nuvarande konjunkturläge i betydande utsträckning kommer att medföra en minskning av den onormalt stora lagerhållningen och en ökning av importen. De sysselsättningspolitiska effekterna av skattesänkningarna blir härigenom begränsade, och en importökning utan motsvarande stegring av exporten medför givetvis vissa negativa verkningar på betalningsbalansen. Man kan inte heller bortse från de speciella påfrestningar på samhällsekonomin, som i ett förbättrat konjunkturläge uppkommer vid en återgång till tidigare skat-

te- och avgiftsnivåer. Utskottet är således inte övertygat om att man genom motionärernas förslag på snabbaste och mest effektiva sätt åstadkommer de eftersträfvade förbättringarna av sysselsättningen. Dessutom kan vissa erinringar av teknisk natur, till vilka utskottet återkommer i det följande, riktas mot förslagen i motionerna. Skatteutskottet delar därför den i propositionen tillkännagivna uppfattningen att den ekonomiska politiken i första hand bör inriktas på selektiva åtgärder med snabbt verkande sysselsättningseffekt för att stimulera investeringarna inom näringslivet och den offentliga sektorn.

Utskottet behandlar härafter de i propositionen 1971: 140 föreslagna åtgärderna på beskattningsområdet och vissa motions- och skrivelseyrkanden i anslutning härtill samt därefter övriga yrkanden i motionerna från rent skattetekniska utgångspunkter.

I syfte att stimulera företagen till investeringar i maskiner och inventarier har enligt beslut vid 1971 års riksdag i förordningen (1971: 50) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt föreskrivits att skattskyldiga, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk och som under 1971 anskaffar maskiner och andra döda inventarier för stadigvarande bruk i verksamheten, vid taxeringen till statlig inkomstskatt får åtnjuta ett särskilt investeringsavdrag med belopp motsvarande 10 % av anskaffningskostnaden. Som förutsättning för rätt till avdrag gäller att tillfredsställande utredning om anskaffningskostnaden företes och att denna uppgått till minst 5 000 kr.

För att ytterligare stimulera en utbyggnad av näringslivets produktionsresurser föreslås i propositionen 1971: 140 att det särskilda investeringsavdraget för maskin- och inventarieanskaffningar under år 1971 höjs från 10 till 20 % och att ett motsvarande 20-procentigt investeringsavdrag medges också för dylika anskaffningar under år 1972.

I vissa av motionerna har framförts yrkanden att rätten till särskilt investeringsavdrag skall omfatta även näringslivets byggnadsinvesteringar. Sålunda yrkas i motionen 1971: 1489 av herr Bohman m.fl. att sådant avdrag skall medges fr. o. m. den 1 november 1971 och i motionen 1971: 1491 av herr Helén m. fl. att avdraget skall bestämmas till 10 % av byggnadskostnaden. Vidare begärs i motionen 1971: 1490 av herr Fälldin m. fl. att särskilt investeringsavdrag med rätt till fördelning på högst fem år skall medges med 10 % av byggkostnaden för byggnadsobjekt, som påbörjas under tiden den 1 november 1971–den 31 mars 1972 och som är avsedda att utnyttjas i rörelse, jordbruk eller skogsbruk. Enligt motionärernas mening bör dock rätt till investeringsavdrag inte föreligga för s. k. oprioriterat byggande.

I sin höstrapport uppger konjunkturinstitutet att investeringarna i byggnader och anläggningar minskat med omkring 5 % mellan andra halvåret 1970 och första halvåret 1971. Maskininvesteringarna visar

ungefär samma utveckling som byggnadsinvesteringarna. Under andra halvåret 1971 och första halvåret 1972 förutser konjunkturinstitutet en avsevärt höjd aktivitet inom byggnadssektorn men en mer begränsad ökning av maskininvesteringarna. Med hänsyn till de ytterligare stimulansåtgärder för investeringar i byggnader och anläggningar, som föreslås i propositionen, är skatteutskottet inte berett tillstyrka att rätten till särskilt investeringsavdrag utvidgas utöver vad departementschefen föreslagit. Utskottet vill också framhålla, att det är förenat med svårigheter att utforma ett investeringsavdrag för byggnadsinvesteringar, som tillgodoser kraven på lättillämplighet och kontroll vid taxeringen.

Av det anförda framgår att utskottet inte heller kan biträda förslaget i den med anledning av propositionen väckta motionen 1971: 1533 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. om avslag på departementschefens förslag till ändring i förordningen om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt.

Enligt 3 § andra stycket förordningen om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt medges inte sådant avdrag vid anskaffning av bl. a. begagnade inventarier.

I en till skatteutskottet ingiven skrivelse har AB Bolinder-Munktelл anfört bl. a. följande. Sedan en följd av år hyr bolaget ut ett betydande antal fabriksnya lantbrukstraktorer till försvaret i samband med repetitionsövningar. Uthyrningsperioden omfattar i regel 20 dagar, och den sammanlagda körtiden för varje traktor uppgår därvid genomsnittligt till 30–40 timmar. Efter uthyrningsperioden försäljer bolaget traktorerna med samma fabriksgaranti och serviceåtagande som gäller för fabriksnya traktorer. Inregistrering av traktorerna sker först vid försäljningen. De till försvaret uthyrda traktorerna, som torde uppgå till mer än 20 % av det totala antalet i landet årligen nyregistrerade lantbrukstraktorer, redovisas före försäljningen av bolaget som varulagertillgångar. Enligt bolagets mening innebär tillhandahållandet av traktorerna till försvaret inte att de vid försäljning till slutlig konsument blir att betrakta som begagnade inventarier. Bolaget hemställer därför, att förordningen kompletteras med bestämmelser av innebörd att anskaffningen av ifrågavarande traktorer medför rätt till särskilt investeringsavdrag.

Avsikten med lagstiftningen är i första hand att stimulera investeringar som medför en förbättring och utbyggnad av produktionsapparatens inom näringslivet. Stimulansen har därför inriktats på anskaffning av nya maskiner och inventarier. Som framgår av AB Bolinder-Munktelлs skrivelse föreligger emellertid fall, där det kan vara berättigat att medge investeringsavdrag även vid anskaffning av obetydligt begagnade inventarier. Som förutsättning för avdragsrätten bör dock gälla att investeringen medfört en förbättring eller ökning av produktionen. Med hänsyn härtill bör en näringsidkare, som hyr ett inventarium av ett

s. k. leasingföretag och därefter inköper inventariet från företaget, inte vara berättigad till särskilt investeringsavdrag. Skatteutskottet förordrar således att riksskatteverket, när särskilda skäl föreligger, skall kunna medge rätt till särskilt investeringsavdrag även vid anskaffning av begagnade inventarier. För att tillgodose detta syfte har till utskottets yttrande som *bilaga 1* fogats ett förslag till ändring av 3 § förordningen om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt.

Vid en teknisk granskning av författningsförslaget har utskottet i övrigt inte funnit anledning till erinran.

I den med anledning av propositionen väckta motionen 1971: 1537 av herr Levin har hemställts att riksdagen beslutar införa ett investeringsbidrag på 8 % för tiden t. o. m. den 31 december 1972. Av motivering- en i motionen framgår att yrkandet inte avser ett bidrag i egentlig mening. Avsikten är att näringsidkare, som inte redovisar vinst och därför inte kan utnyttja det särskilda investeringsavdraget vid den statliga taxeringen, skall medges ett särskilt avdrag med 8 % av anskaffningskostnaden vid sin redovisning av mervärdeskatt.

Från principiell synpunkt kan invändningar riktas mot att näringsidkare, som på grund av verksamhetens olönsamhet inte har möjlighet att utnyttja ett visst avdrag vid inkomstbeskattningen, skall kompenseras härför genom avdrag vid redovisning av en helt annan, indirekt skatt. Motionären synes dessutom ha förbisett, att redovisningsskyldigheten till mervärdeskatt är begränsad. Sålunda föreligger frihet från sådan redovisningsskyldighet enligt 6 § förordningen (1968: 430) om mervärdeskatt, om den skattepliktiga årsomsättningen inte uppgår till 10 000 kr. Därtill kommer att vissa näringsidkare över huvud taget inte är redovisningsskyldiga på grund av att vissa varor och tjänster enligt 8 och 11 §§ nämnda förordning är undantagna från skatteplikt. Också från kontrollsynpunkt kan anmärkningar riktas mot förslaget i motionen. Det särskilda investeringsavdraget skall nämligen tillgodoföras den skattskyldige först vid inkomsttaxeringen året efter inventarieanskaffningen, medan mervärdeskatteavdraget skall medges vid inbetalningen av mervärdeskatt för den redovisningsperiod om normalt två månader som följer närmast efter inventarieanskaffningen. Det är således vid tidpunkten för det föreslagna mervärdeskatteavdraget omöjligt att avgöra om den skattskyldige kan utnyttja ett särskilt investeringsavdrag vid inkomsttaxeringen. Av anförda skäl anser utskottet sig inte kunna biträda yrkandet i motionen 1971: 1537.

I propositionen tas också upp en annan fråga som inte föranleder något förslag till riksdagen. Departementschefen uttalar på s. 11 i propositionen att företagen inom branscher med hög relativ energiförbrukning bör ges dispens från energiskatt. Åtgärden, som är avsedd att ytterligare stimulera utvecklingen inom näringslivet, kan enligt depar-

tementschefens mening ske inom ramen för gällande dispensbestämmelser.

Skatteutskottet vill uttala viss tvekan beträffande innebörden av detta uttalande. Med dispensrätt torde i skattesammanhang endast avses rätt för Kungl. Maj:t att befria från eller återbetala skatt. Förordningen (1957: 262) om allmän energiskatt innehåller inte några bestämmelser om rätt för Kungl. Maj:t att meddela dispens. Bestämmelserna i förordningen (1959: 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning äger emellertid tillämpning på den allmänna energiskatten. I 46 § denna förordning stadgas att Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t förordnar äger, när synnerliga skäl därtill föreligger, medge befrielse från eller återbetalning av skatt. Denna bestämmelse har emellertid främst tillkommit för att dispens skall kunna ges då det på grund av omständigheterna i det enskilda fallet framstår som obilligt att skatt skall erläggas, exempelvis om den skattskyldige blivit missledd av uppgifter från beskattningsmyndigheten och han inte har möjlighet att i sin tur ta ut den debiterade skatten. Det måste enligt utskottets mening anses utesluttet att Kungl. Maj:t i konjunkturstimulerande syfte skulle kunna lämna dispens för hela sektorer av näringslivet med stöd av detta bemyndigande. De övriga bestämmelser i energiskatteförordningen som möjliggör nedsättning av eller befrielse från skatt är alla av den arten att de bemyndigar beskattningsmyndigheten – riksskatteverket – att besluta här- om, och det får enligt utskottets mening anses helt främmande för lagstiftningens syfte att ett centralt ämbetsverk skulle kunna använda dessa regler för konjunkturpolitiska ändamål. Såvitt utskottet kan finna torde därför de avsedda lättnaderna inte kunna ske inom ramen för gällande lagstiftning.

Det finns enligt utskottets mening anledning att också något beröra de praktiska konsekvenserna av förslaget. De nedsättningsregler som riksskatteverket efter hörande av den till verket knutna energiskattenämnden tillämpar i fråga om den allmänna energiskatten har till syfte att de tillverkade produkterna skall – oavsett vilken energiform som används vid framställningen – få viss maximerad skattebelastning i relation till tillverkningskostnaderna. Detta innebär att skattenedsättningar redan förekommer för de särskilt energikrävande branscher som åsyftas i det nämnda departementschefsuttalandet. Systemet leder till att skilda nedsättningsregler tillämpas för olika kraft- eller värmekällor inom en och samma sektor av näringslivet. En temporär skattebefrielse kan därför för en viss sektor medföra en konkurrenssnedvridning genom att den upphäver den kostnadsutjämning mellan energikällorna som nuvarande regler medför. Såvitt utskottet kan bedöma måste därför största försiktighet iakttagas vid användandet av den allmänna energiskatten som konjunkturpolitiskt instrument, och eventuella skattenedsättningar bör ske först efter hörande av energiskattenämnden och med beaktande av i

nämnden framförda meningar. De konjunkturpolitiska effekterna av de i propositionen förordade ingreppen i den allmänna energiskatten torde sålunda enligt utskottets mening bli tämligen begränsade. Utskottet vill emellertid inte motsätta sig att Kungl. Maj:t får möjlighet att förordna om skattelättnader för de branscher där en sådan åtgärd kan väntas vara av betydelse och där inga negativa effekter kan befaras.

I enlighet med vad som tidigare anförts beträffande formerna för en skattenedsättning förordar utskottet att riksdagen antar en särskild förordning om tillfällig nedsättning av den allmänna energiskatten, varigenom Kungl. Maj:t bemyndigas att förordna härom intill utgången av 1972. Ett författningsförslag har fogats som *bilaga 2* till utskottets yttrande.

I anslutning till det nyssnämnda departementschefsuttalandet beträffande den allmänna energiskatten yrkas i motionen 1971: 1542 av herr Rydén m. fl. att riksdagen vid behandling av propositionen skall uttala att dispens från energiskatt skall medges den manuellt arbetande glasindustrin.

Med anledning härav vill utskottet framhålla, att det med hänsyn till vad utskottet ovan anført rörande energiskatten inte kan anses lämpligt att utan en mera ingående prövning besluta om vilka branscher som skall komma i fråga för de avsedda skattelättnaderna. En sådan samlad prövning bör – om utskottets förslag godkänns – ankomma på Kungl. Maj:t, som därvid har att beakta de synpunkter som utskottet framfört. Om det i detta sammanhang framkommer att energiförbrukningen inom den manuella glasindustrin motiverar skattenedsättning och några hinder i övrigt inte föreligger härför får alltså Kungl. Maj:t möjlighet att tillgodose syftet med motionen.

Utskottet övergår härefter till en i huvudsak teknisk granskning av yrkandena i motionerna.

Enligt 12 § förordningen (1947: 576) om statlig inkomstskatt skall för varje år bestämmas med vilka procenttal av de i 10 § 1 mom. nämnda förordning angivna grundbeloppen den statliga inkomstskatten skall ingå i preliminär skatt för kommande budgetår. Därvid skall iakttas att procenttalet skall vara detsamma för helt kalenderår.

Vid 1971 års vårriksdag (prop. 1971: 115, SkU 40, rskr 197) har beslutats att statlig inkomstskatt för budgetåret 1971/72 skall ingå i preliminär skatt med 100 % av grundbeloppet.

I motionen 1971: 1489 av herr Bohman m. fl. yrkas – med upphävande av riksdagens tidigare fattade beslut – att procenttalet för uttagande av statlig inkomstskatt för år 1972 skall bestämmas till 90. Enligt motionärernas förslag skall vidare källskattetabellerna för första halvåret 1972 utarbetas så att skatteuttaget begränsas till 80 %. Skattelättnaden skall dock maximeras till 800 kr. För andra halvåret 1972 skall

källskattetabellerna utarbetas med utgångspunkt i uttagsprocenten 100. Yrkandet syftar till att åstadkomma en temporär ökning av den privata konsumtionen.

Enligt 35 och 36 §§ uppbördsförordningen (1953: 272) skall lokal skattemyndighet översända debetsedel avseende preliminär A-skatt och B-skatt till skattskyldig senast den 18 januari resp. den 25 februari under inkomståret.

Utskottet har från riksskatteverket inhämtat att det under normala förhållanden krävs en tid av minst tre månader för upprättande, tryckning och distribution av nya källskattetabeller. De källskattetabeller, som skall tillämpas nästa år, är sålunda redan under distribution till de lokala skattemyndigheterna. Dessa har att översända vederbörlig skattetabell tillsammans med debetsedeln till skattskyldiga, som enligt gällande bestämmelser är skyldiga att erlagga preliminär A-skatt. Ett bifall till motionärernas förslag skulle innebära en fördubbling av antalet källskattetabeller. Det torde med hänsyn härtill inte vara praktiskt möjligt att nu hinna utsända nya omarbetade källskattetabeller inom den i uppbördsförordningen stadgade tiden. Motionärernas förslag föranleder också en omräkning av redan utförd debitering av preliminär B-skatt, vilket medför förseningar även med utsändandet av debetsedlarna till skattskyldiga, som skall erlagga preliminär B-skatt. Av det anförda framgår att det inte ens vid ett omedelbart riksdagsbeslut i frågan är möjligt att administrera motionärernas förslag.

I motionen 1971: 1489 av herr Bohman m. fl. begärs också att en parlamentarisk utredning skall tillsättas för översyn av beskattningssystemet. Utredningen bör enligt motiveringen i motionen ha till uppgift att åstadkomma marginalskattesänkningar, särskilt i inkomstlägena omkring 30 000 kr., och indexreglering av skattesystemet. I den med anledning av propositionen väckta motionen 1971: 1530 av herr Eriksson i Arvika m. fl. hemställs om riksdagsskrivelse med begäran om ändring av det direkta skattesystemet så att penningvärdeförändringar inte automatiskt medför ökat skattetryck och därmed minskad köpkraft.

Vid ställningstagandet till liknande motionsyrkanden under vårriksdagen framhöll skatteutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1971: 18 bl. a., att 1970 års skattereform åsyftat och också medfört lättnader vid inkomstbeskattningen för skattskyldiga upp till inkomstnivån 40 000–45 000 kr. Dessa lättnader, som givetvis motverkas av och i vissa fall kan understiga numera beslutade höjningar av den kommunala utdebiteringen, har delvis finansierats genom en ökad skatteprogression även vid förhållandevis låga inkomster. Utskottet delade uppfattningen att skatteprogressionen i vissa inkomstlägen är kännbar och att detta i särskilt hög grad gäller de inkomstskikt där sociala förändringar av olika slag avtrappas. Utskottet erinrade emellertid om att 1970 års skattereform i detta hänseende innebar avsevärda förbättringar

för folkpensionärerna. I fråga om barnfamiljerna innebar reformen att dessa tillförts 700 milj. kr. i ökade transfereringar, räknat för helt år, genom en höjning av barnbidrag, bidragsförskott m. m. En allmän sänkning av marginalsatserna kunde enligt skatteutskottets uppfattning visserligen i och för sig anses önskvärd, men möjligheterna att vidta en sådan åtgärd var i första hand beroende av det statsfinansiella utrymmet och behovet av andra, mer angelägna reformer.

Yrkandet om en allmän översyn av beskattningen besvarades av utskottet med att stora och betydande delar av beskattningsområdet redan var eller skulle bli föremål för utredning och att resultatet härav och erfarenheterna av skattereformens verkningar borde avvaktas, innan beslut fattades om nya utredningar. Frågan om en indexreglering av skattesystemet ansåg utskottet vara förenad med stora praktiska svårigheter, främst på grund av källskattesystemet. Beskattningen borde i stället tid efter annan omprövas och avvägas med hänsyn inte endast till penningvärdeförändringen utan också till ändrade förutsättningar av annat slag.

Vad motionärerna anfört i motionerna har inte givit skatteutskottet anledning till ändrat ståndpunktstagande i denna fråga.

Skatt enligt förordningen (1968: 430) om mervärdeskatt utgår fr. o. m. år 1971 med 15 % av beskattningsvärdet. Detta värde utgörs i princip av det pris eller vederlag, som kunden i varje särskilt fall betalar eller faktureras, med skattens belopp inräknat. I vissa fall utgår skatten på reducerade beskattningsvärden. Sålunda utgör beskattningsvärdet endast 60 % av totala vederlaget eller saluvärdet inklusive skatt i fråga om försäljning eller uttag av byggnad eller monteringsfärdigt hus, servering, rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande, byggnads- och anläggningsentreprenader eller andra tjänster som avser fastighet. Vidare utgör beskattningsvärdet endast 20 % av totala vederlaget inklusive skatt i fråga om vissa markanläggningsarbeten samt tjänster som tillhandahålls av arkitekter, byggnadskonsulenter och liknande.

Skattesatsen 15 % motsvarar ett pålägg av ca 17,65 % på priset före skatt. Vid tillämpning av reduceringsreglerna blir pålägget 9,89 % resp. 3,09 % på priset före skatt.

Av de åtgärder som föreslås i motionerna beträffande den indirekta beskattningen uppvisar de förslag som avser mervärdeskatten de flesta variationerna. I samtliga motioner behandlas frågan om en sänkning av mervärdeskatten helt eller delvis. I motionerna 1971:1489 av herr Bohman m. fl. och 1971:1490 av herr Fälldin m. fl. förordas emellertid andra åtgärder än sänkt mervärdeskatt. I motionen 1971:1494 av herr Ringaby m. fl. yrkas att skattesatsen för livsmedel skall sänkas till 10 % fr. o. m. den 1 november 1971, medan motionärerna i motionen 1971:1493 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. helt vill befria livsmedel från mervärdeskatt fr. o. m. år 1972 och kompensera det skatte-

bortfall som därigenom uppkommer genom en skärpt beskattning av företag, förmögenheter och skattskyldiga med större inkomster.

I motionen 1971: 1494 motiveras yrkandet med att man genom den föreslagna sänkningen skulle friställa köpkraft i konjunkturstimulerande syfte samtidigt som åtgärden särskilt gynnar barnfamiljerna. Motionärerna hänvisar också till att andra länder har väsentligt lägre mervärdeskatt på livsmedel än på övriga varor. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion berörs visserligen också den aktuella ekonomiska situationen men av motiveringen framgår att förslagen tillkommit mera av fördelningspolitiska än konjunkturpolitiska skäl.

Förslag om differentiering av den generella indirekta beskattningen till förmån för bl. a. livsmedel har avvisats av riksdagen vid ett flertal tillfällen såväl under den allmänna varuskattens som under mervärdeskattens tid. Mot en sådan åtgärd har främst åberopats statsfinansiella skäl. Skatteutskottet vill också framhålla de administrativa och kontrolltekniska svårigheter som en differentierad mervärdeskatt måste medföra. Det är uppenbart att livsmedelshandeln, som i betydande omfattning säljer alla slag av dagligvaror såsom rengöringsmedel, kosmetika, tobak och sötsaker, kommer att få betydande svårigheter om kassaredovisningen måste delas upp på livsmedel och på övriga varor. Det är också troligt att viss del av en skattelättnad för livsmedel kommer att ätas upp av ökade hanteringskostnader för handeln. När man åberopar utländska förebilder finns det enligt utskottets mening anledning erinra om att det för närvarande i länder med skattedifferentieringar görs ansträngningar att begränsa antalet skattesatser och att bringa dem i närmare överensstämmelse med varandra. Det ursprungliga fastställandet av lägre skattesatser för vissa nödvändighetsvaror måste även ses mot bakgrunden av de socialpolitiska insatserna i övrigt och den jordbruksekonomiska situationen i landet. Införandet av skilda skattesatser i vissa länder torde sålunda ha skett uteslutande av politiska och sociala skäl och inte i något fall ha varit motiverat av skattetekniska hänsyn. Enligt utskottets mening är det angeläget att erinra om att inkomsterna från mervärdeskatten genom transfereringar möjliggör en betydande utjämning av inkomstskillnaderna i övrigt och att varje mer avsevärd försvagning av dessa inkomster minskar möjligheterna att fullfölja strävandena i sådan riktning. Då yrkandena om slopande av mervärdeskatten på livsmedel dessutom endast i begränsad omfattning kan ses som inlägg i den konjunkturpolitiska debatten finner utskottet inte skäl att i detta sammanhang ytterligare belysa konsekvenserna härav.

Rent konjunkturstimulerande är däremot syftet med yrkandet i motionen 1971: 1491 av herr Helén m. fl. att sänka mervärdeskatten med 5 % för tiden den 1 november 1971–den 30 april 1972. Det bör erinras om att redan allmänna skatteberedningen i sitt betänkande Nytt skattesystem (SOU 1964: 25) var inne på tanken att använda mervärdeskatten

som konjunkturpolitiskt instrument. Det som då diskuterades var emellertid endast möjligheten att genom begränsningar i avdragsrätten dämpa en överhettad konjunktur. Utskottet har tidigare berört de allmänna konjunkturpolitiska synpunkterna i fråga om en temporär sänkning av mervärdeskatten och vill därför i detta sammanhang endast framhålla att några mer avsevärda tekniska svårigheter inte torde vara förknippade med en sådan åtgärd. Merarbete för framför allt detaljhandeln och kontrolltekniska problem torde dock bli en ofrånkomlig men inte oöverkomlig följd av detta förslag.

Enligt förordningen (1968: 419) om allmän arbetsgivaravgift skall sådan avgift erläggas av arbetsgivare och av fysisk person vilken haft inkomst av här i riket bedriven rörelse eller av här belägen jordbruksfastighet som han själv brukar. Även staten och kommunerna är skyldiga att erlägga sådan avgift.

För arbetsgivare utgår avgiften fr. o. m. år 1971 med 2 % av summan av vad han under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. För fysisk person som haft inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet, som brukas av honom, utgår allmän arbetsgivaravgift (s. k. egenavgift) med 2 % av sådan inkomst i den mån arbetsgivare inte skall erlägga allmän arbetsgivaravgift för inkomsten. Inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet, som ej uppgår till 500 kr. per år och förvärvskälla, skall inte tas med vid beräkning av egenavgift.

I motionerna 1971: 1489 av herr Bohman m. fl. och 1971: 1490 av herr Fälldin m. fl. yrkas avveckling av den allmänna arbetsgivaravgiften fr. o. m. den 1 november 1971.

Utskottet – som förutsätter att finansutskottet självt prövar de samhällsekonomiska verkningarna av ett slopande eller en nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften – vill inte göra gällande att några skattetekniska invändningar kan riktas mot motionärernas förslag. Det kan emellertid framhållas att den s. k. egenavgiften, som beräknas med ledning av inkomsterna under helt kalenderår, lämpligen bör – om en avveckling kommer till stånd – slopas vid ett årsskifte, men det torde inte vara omöjligt att med hjälp av lämpliga regler om proportionering genomföra en avveckling vid annan tidpunkt.

Av principiella skäl ställer utskottet sig mera avvisande till förslaget i motionen 1971: 1491 av herr Helén m. fl. att slopa arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet och sänka avgiften till 1 % inom övriga delar av landet. Utskottet har tidigare och senast under vårriksdagen bestämt motsatt sig tanken på regionala differentieringar av skatte- och avgiftsreglerna. Utskottet vidhåller att sådana åtgärder måste få ogynnsamma konsekvenser och leda till komplikationer av skilda slag. Det framstår enligt utskottets mening som angeläget från skatteteknisk synpunkt att bevara de praktiska fördelar som vissa skatte- och avgiftsfor-

mer erbjuder genom sin förhållandevis enkla konstruktion. Inför man undantag eller särregler för att tillgodose särskilda intressen, riskerar man uppenbarligen att förlora inte bara de tekniska fördelarna utan också möjligheterna att överblicka kostnaderna för samhällets åtaganden.

Vad utskottet här anfört äger också tillämpning på utredningsyrkandet i motionen 1971: 1490 av herr Fälldin m. fl. om differentiering av den allmänna arbetsgivaravgiften i syfte att bereda arbetskraftsintensiva näringsgrenar särskilda lättnader.

Stockholm den 18 november 1971

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Magnusson i Borås (m), Eriksson i Bäckmora (c), fru Nettelbrandt (fp), fru Holmqvist* (s), herrar Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Wärnberg (s), Larsson i Umeå (fp), Carlstein (s), Nilsson i Trobro* (m), Stadling (s), Westberg i Hofors (s), Björk i Gävle (c) och fru Normark (s).

* Ej närvarande vid yttrandets justering,

Avvikande mening

av herrar Magnusson i Borås (m), Eriksson i Bäckmora (c), fru Nettelbrandt (fp), herrar Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Nilsson i Trobro (m) och Björk i Gävle (c), vilka anfört följande:

»I de i anledning av särskild inträffad händelse vid höstriksdagens början väckta motionerna framhölls att sysselsättningsläget i landet gjorde det angeläget att riksdagen *skyndsamt* fattade beslut om kraftfulla konjunkturstimulerande åtgärder. För att få en samlad bedömning av detta frågekomplex har samtliga motioner och även den senare avlämnade propositionen 1971: 140 jämte i anledning därav väckta motioner remitterats till finansutskottet. En sådan samlad bedömning är icke möjlig i flera utskott, varför vi anser att skatteutskottet uteslutande bort yttra sig om förslagen från teknisk synpunkt. De sakliga ställningstagandena bör sålunda ske i finansutskottet. Genom den långdragna riksdagsbehandlingen har vissa av motionsförslagen i någon mån blivit överspelade från tidsmässig synpunkt sett. I övrigt är samtliga till utskottet remitterade förslag – med undantag för propositionens förslag rörande energiskatten – tekniskt genomförbara.»

*Bilaga 1***Skatteutskottets förslag till ändring av 3 § förordningen (1971: 50) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt.***Kungl. Maj:ts förslag**Skatteutskottets förslag***3 §**

Särskilt investeringsavdrag utgör tjugo procent av anskaffningskostnaden. Träffas skriftligt avtal om förvärvet under 1971 eller 1972 för leverans efter det år, under vilket avtalet träffats, utgör dock avdraget tjugo procent av det avtalade priset.

Särskilt investeringsavdrag åtnjutes icke för följande inventarier, nämligen

inventarier med en beräknad varaktighetstid av högst tre år,

begagnade inventarier,

personbilar, som avses i vägtrafikförordningen (1951: 648) och som icke användes i yrkesmässig trafik eller uthyrningsrörelse,

inventarier, som den skattskyldige själv tillverkar, om tillverkningen börjat före ingången av år 1971,

inventarier, om vars anskaffande skriftligt avtal träffas under år 1971 och som enligt avtalet skall levereras efter utgången av år 1973,

inventarier, om vars anskaffande skriftligt avtal träffas under år 1972 och som enligt avtalet skall levereras efter utgången av år 1974.

Föreligger särskilda skäl, får riksskatteverket medge att särskilt investeringsavdrag får åtnjutas för anskaffning av begagnade inventarier.

För inventarier, som förvärvas från någon med vilken förvärvaren är i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, åtnjutes särskilt investeringsavdrag endast om säljaren är tillverkare och tillverkningen börjat efter ingången av år 1971.

Särskilt investeringsavdrag enligt denna förordning åtnjutes icke för inventarier, för vilka investeringsfond enligt förordningen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning eller motsvarande äldre författning tagits i anspråk enligt beslut av Kungl. Maj:t eller arbetsmarknadsstyrelsen eller för vilka förordningen (1963: 216) om extra avskrivning och särskilt investeringsavdrag vid inkomsttaxeringen skall äga tillämpning enligt beslut av Kungl. Maj:t.

Skatteutskottets förslag till

Förordning om tillfällig nedsättning av den allmänna energiskatten.

Härigenom förordnas som följer.

Utan hinder av bestämmelserna i förordningen (1957:262) om allmän energiskatt kan Konungen i konjunkturstimulerande syfte förordna om nedsättning av eller befrielse från allmän energiskatt, som skall utgå under tiden den 1 december 1971–den 31 december 1972.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

